

KURJER LITIEWSKI

w WILNIE dnia 29. Kwietnia V. S. ROKU 1808.

S. PETERBSURG VS. d. 14 Kwietnia. Dalsze czynności wojsk Rosyjskich w Szwedzkiej Finlandyi. D. 14 Marca doniosł X. Bagration, że Podpółkownik Kulniew od niego wysłany w pogon za nieprzyjacielem, który ustępował pod kommandą G. Adeltreitz, ciągnął przez Jakalis, Salmi, Wasen, Koskue, nakoniec d. 13 na świtanie w Jlmola postrzegł 30 dragonów Szwedzkich; ci po krótkim strzelaniu cofnęli się zapalwszy magazyn siana, i przez Lappo do Vasa ustąpili. Z drugiej strony GM. Raiewski zbliża się do Christianstadu, które miasto d. 12 Marca poddało się orężowi Rosyjskiemu. Oprócz kilku partykularnych okrętów które zimowały w porcie, nic tu ważnego nie znaleziono z własności rządowej. Nieprzyjaciel cofnawszy się wiorst 26 od miasta w porządku, później ustąpił w odleglejsze strony, którego nie chcąc zpuścić z oka X. Bagration zalecił G. Raiewskiemu pośpieszać do Vasa. Batalion strzelców z 2 połowami armatami i kozakami posłany do wysp Alandskich, dla nakłonienia mieszkańców do poddania się berłu Rosyjskiemu. Roczensalmski garnizon stojący dotąd w Lovisa powrócił na miejsca swoje; część ludu swojego zostawiwszy w Borgo na straży.

D. 15 Marca główna kwatera do Helsingfors powróciła. GL. Tuczłow doniosł, że w bitwach ztoczonych pod Kuopio i Lappewird z naszej strony poległo 2 żołnierzy, ranieni Podporucznik Ekbaum, 59 żołnierzy, koni zabitych 18, ranionych 35. O Officyerach którzy się dystyngowali G. Buxhewden osobne posyła doniesienie. Dla śpiesznego cofania się Szwedów i zmienionych okoliczności uczyniono urządzenie następujące. GM. Bułatow od Kuopio miał iść do Uleaborga, dla zajęcia miasta Kaiana; tenże miał część ludu posłać do Carleby, wyprzeć ztamtąd nieprzyjaciół i opanować miasto. Część dywizyi 5 i Podpółkownik Kulniew zbliżywszy się do Jacobstadu, miała okrywać inne dywizye. W mieście Vasa kazano cokolwiek wojska zostawić z GM. Raiewskim.

D. 16 W nocy Rosyianie ognia dawać zaczęli z batteryi założoney na przygórkach Helsingne; tegoż d. dokończono batterye szturmować mające Sweaborg, to jest, 1 pod kommandą Maiora Szulmana, 2 Maiora Tararikina, 3 Kapitana Bikbulatowa wszystkie pod głównym dozorem fligel Adjutanta Twaragowa. Nadto jeszcze założono inną batteryę pod sprawą Półkownika Argun, która każdej nocy miała przybliżać się do oblężoney twierdzy w przyzwoitej odległości.

D. 17 doniosł X. Bagration, że G. Raiewski w Christianstad straż zostawiwszy z ludem całym postąpił do Nerpes; straż przednią prowadzący

Maior Ridinger szedł do Jttermork i stanął w Portom; Kozacy brzegiem ciągnęli Bothnickiey odnogi przybliżając się do Szwedów, których straż tylna znajdowała się blisko Vasa, to miasto chciał zająć wódz Rosyjski, którego jeśliby odważył się bronić nieprzyjaciel, nam koniecznie atakować wypadało. Podpółkownik Kulniew ciągnął w ślad za G. Adeltreitz, część ludu wysłał w lewo ażeby z boku mogła uderzyć na G. Klingsporn. Tegoż d. pionnierowie Kapitana Sazonowa z Helsingfors poszli de Changut i Abo, gdzie im kazano zaczynać robotę przepisaną dla ubezpieczenia miejsc warownych. Tegoż d. do Sweaburga rzucono bomb kilka z batteryi nowo założonych.

D. 18 Zaczeli Rosyianie strzelać do twierdzy o godzinie 2 z północy; postrzeżono zaraz pożar, który jednak prędko został ugaszony. Ruchoma batterya Półkownika Argun dokazywała najwięcej postawiona na łodach od wyspy Sandhame-land; ta w 2 miejscach sprawiła pożar; ku niej więc Szwedzi cały swój ogień zwrócili strzelając 400 razy, poległo 3 żołnierzy Rosyjskich, 5 raniono, koni zginęło 13. W tym czasie palna kula z twierdzy puszczona przełamala skrzynię napełnioną ładunkami, bombami, i kulami palnemi stojącą w takim miejscu, gdzie leżało wiele pakula; ztąd lękać się wypadało skutków okropnych, i wielkiej szkody w całej batteryi; ale 14 brygady artyleryjskiej bombardyer Jan Fiedotow z największą śmiałością rzucił się na skrzynię, zerwał z niej pakule i palną kulę, a skrzynię odciągnawszy na miejsce dalsze, zbawił przez ten postępek wielu żołnierzy i amunicyę. W nadgodę znakomitey przysługi Fiedotow otrzymał rangę Feiwerka 1 klasy, 500 rubli, znak dystynkcyi orderu wojennego, i pochwalne pismo na paręgamie z Collegium wojennego.

D. 19 o północy ze wszystkich batteryi razem zaczęli dawać ognia Rosyianie do Sweaborga; odpowiadał nieprzyjaciel i ranił nam 2 ludzi. Z Abo doniesiono iż mieszkańce wysp Alandskich poddali się bez użycia wojskowej siły J. J. Mei, zatem strzelcom i kozakom do nich wysłanym powrócić kazano.

D. 20 O godzinie 2 z północy strzelać do Sweaborga zaczęliśmy. I batterya Maiora Szulmana wielką szkodę oblężonym uczyniła, gdyż wszystkie tey bomby i granaty w samą twierdzę padały, zktąd wkrótce pożar powstał, który chociaż ugaszono, jednak nie ustawała trwoga, mianowicie gdy Półkownik Argun z batteryą swoją poszedł od Bokholmu, i silnym bombardowaniem przymusił Szwedów odkryć wszystkie batterye swoje. O godzinie 10 garnizon wyszedłszy z twier-

dzy od wyspy Bokholm uderzył na straże Ros-
syanów, i chciał one zpedzić, lecz piechota wspar-
ta od strzelców i leib kozaków nie zważając na
przewyższającą liczbę nieprzyjaciół, przymusiła
ich odstąpić przedsięwzięcia; wkrótce nie tylko co
w polu już byli, ależ druga część załogi wy-
chodząca z murów z armatą na dawne stanowi-
sko powrócić musiała. Szwedzi w tém zdarzeniu
ztracili zabitego Officyera, 3 mieli ranionych; z na-
szej strony padł koń 1. X. Bagration donosił,
że G. Raiewski dokonał co iemu zlecono było;
straż przednia po krótkiej utarczce z tylną stra-
żą nieprzyjaciół zaięła miasto Vasa d. 17. Tym
sposobem prędko obrót wojsk Rosyjskich został
pomyślnością uwieńczony, a miasto Vasa bardzo
wazne w północnych stronach Finlandyi Szwedz-
kiej podbite. Podpółkownik zaś Kulniew i Pół-
kownik Turczaninow naykrótszą drogą pośpieszy-
li do Carleby. Odwrót albo raczy ucieczka nie-
przyjaciół ze wszystkich mieysc tak nagłą była,
że nie mogli Rosyianie doścignąć bez naywięk-
szego znużenia. Tego d. strzelano cokolwiek do
Sweaborga; wieczorem o godzinie 10 strzelanie
ponowione trwało do północy. Trafne bomb i
granatów ciskanie zatrwożyło Szwedów; strzela-
li więc ze wszystkich fortyfikacyi ku brzegowi
morskiemu obróconych, okrywając ogniem nie tyl-
ko batterye nasze, ależ miasto Helsingfors, po
wielu domach ściany wyłamane, okna wybite, nie-
które kule za miasto leciały; szkody iednak wiel-
kiej nie było; zabity nam kanonier i raniony 1.
Batterya zaś Rosyjska i sprawiła wtwierdzy po-
żar nowy, równym sposobem dokazywała batte-
rya 2 w zamku Stor Laulais, lecz tu ogień prę-
dko zgaszony. Batterya ruchoma od wyspy Gu-
stwerd zbliżyła się do murów na strzał kartaczo-
wy, i zapaliła, iak domyślić się można woz pro-
chowy. Reszta później.

MADRID d. 31 Marca. Wojsk Francuz-
kich w Madricie i okolicy znajduje się 54 t. wię-
ksza ieszcze liczba w prowincyach północnych
Hiszpanii; niektóre półki zdają się zmierzać na
południe. W. X. Murat zachowuje dotąd ścisłą
karność i zgodę między 2 narodami; nasz zosta-
je w dręczącej niepewności losu przyszłego, każ-
dy obywatel przeczuwa odmianę, iaka będzie nie
wiedząc. Król Karol ciągle mieszka w Araniuez.
Ferdynand w stolicy; Napoleon wkrótce jest spo-
dziewany; na drodze i w miastach mamy gotowość
wszelką do przyięcia Monarchy. Rząd zda się
bezczynny; słyhać że X. Pokoju został przenie-
siony do pałacu Admiralskiego w którym miesz-
ka Namiestnik Imperatora Francuzkiego. Ferdy-
nand 7 chce do Ministryum powołać mężów
nayznakomitszych, iacy są Florida Blanca, Azan-
sa, Jovellanos, Caballero; ostatni ma zostać Gran-
dem 1 klasy w nadgrode zasług wielkich; przed
samą już rewolucyą oświadczył się głośno przeci-
wnikiem X. Pokoju, i co mógł czynił chcąc od-
dalić przyuymniey od przepaści Karola 4, w
którą Monarcha nieszczęśliwy miał być ztrącony.
Silva podobno będzie Inkwizytorem generalnym.
Takie są bojaźni i nadzieie Hiszpanów; powiedzmy

cokolwiek o szczegółach dotąd mało wiadomych
naszey rewolucyi i iey przyczynach.

Król nowy ogłosił co następuje. Chcąc uwia-
domić poddanych o mniemanym spisku do które-
go byłem uwikłany z wielo sługami i domowni-
kami moimi, rozkazałem rzecz całą krótko i ia-
śnie opisać, gdy sam ją lepiej poznałem z papie-
rów u X. Pokoju znalezionych. D. 20 paździer-
nika r. 1807 Karol 4 przesłał Ministrowi Cabal-
lero papiery niby znalezione u X. Asturyi; sztuk
5 było; z których pierwsza własney ręki X. obja-
wiała z uszanowaniem Królowi życie, postępkę, i
niesprawiedliwość Don Godoi, z wyszczególnie-
niem iego majątku, despotyzmu, i dumy. X. Astu-
ryi prosił oycę, żeby w swoiey obecności, przez
osoby dostoyne, albo też losem wybrane kazał
uczynić indagacyą rzetelności doniesienia, o któ-
rey przekonany miał oddalić ze dworu X. Pokoju
i familią iego; zaręczał X. Asturyi ze ten postę-
pek radość poddanym przyniesie; w témże piśmie
zawierały się niektóre myśli zmierzające do uszczę-
śliwienia narodu; nakoniec prosił oycę, iż iesli
uczynić nie zechce o co iest proszony, niech za-
chowa przyuymniey pismo w utaieniu, ażeby sy-
na na niebezpieczeństwo nie naraził. W drugim
piśmie podane były sposoby odkrycia bezprawów
X. Pokoju, w trzecim piśmie Kanonik Escoiquitz
nauczyciel X. Asturyi odpowiadał na rozmaite
pytania onemu podane; dwa pisma ostatnie do te-
go dzieła nie zciągały się byuymniey.

D. 29 października o północy do pokoju
Królewskiego zwołano Ministrów, którzy uradzili
indagacyą uczynić z X. Asturyi; ten wezwany zo-
stał w areszcie nie mając innego związku prócz
osob nowo przybranych do usługi iego. Nazaiutrz
Karol 4 przesłał Ministrowi Caballero oświadcze-
nie do narodu, w którym X. Asturyi iest uznany
zdraycą i wszyscy iego przyjaciele. Ten rozkaz
cały własną ręką pisał Don Godoi. X. Asturyi
widząc się w takim stanie chciał objawić, co za-
myślał czynić dla dobra oyczyzny, i wybić się z
niesprawiedliwego ucisku; więc oświadczył Mini-
strom że dla dobra Hiszpanów postanowił poięć
w małżeństwo Xiężniczkę Francuzką, do czego
uczynił już krok wolny i nie przymuszony mając w
nayıpierwszym względzie, ażeby rodziców swoich
oświecił, i odwiódł od nieograniczonego zaufania,
które w Don Godoi położyli; ten człowiek ażeby
na złe nie użył przemocy swoiey i nieograniczo-
ney władzy nad Monarchią, X. Asturyi dał wła-
snoręczny rozkaz X. Infantado przyięcia kommendy
nad wojskiem w Castiliu nowej, iesliby Karol 4 zszedł
z tego świata. W tey chwili właśnie Don Go-
doi przychodzi do Escorialu, i wpadłszy do po-
koiów X. Asturyi pokazuje onemu list gotowy,
w którym następca tronu prosić miał oycę o prze-
baczenie winy ciężkiej. X. Asturyi chcąc dać
nowy dowód przywiązania synowskiego list ów ob-
cą ręką napisany pod pisał.

Dziś Ferdynand 7 zupełnie przekonany o nie-
winności X. Infantado i Kanonika Escoiquitz roz-
kazuje zwołać sąd nowy na przeyrzenie ich da-
wnego processu, iakoteż innych sług swoich nie-

winnych, ażeby na potomne wieki nie został ślad zbrodni niesłychanej, którą X. Asturyi przypisano. Jakoż zwołani sędziowie dali wnet wyrok, że oskarżenie X. Infantado i innych fałszywe było, i cały spisek wymyślony, polecając wszystkim względem nowego Monarchy, za którego sprawę cierpieli. To było początkiem i przyczyną odmian sprawionych w Hiszpańskim rządzie. Powiedzmy cokolwiek o ważniejszych zdarzeniach tey rewolucyi.

D. 16 Marca wieczorem gwardya konna Hiszpańska w Araniuez odebrała rozkaz czuwać przez noc całą i być w gotowości do ruszenia. D. 18 wieczorem gdy Król i Królowa powracali z przechadzki, X. Asturyi cicho powiedział jednemu z Officyerów pomienionego korpusu; że tey nocy w nich nadzieję zakłada. Domyślił się każdy tey tajemnicy, i mocno postanowiono nie zezwalać na wyjazd Monarchy; straż pałacową podwoiono. O północy X. Pokoju chcąc iść do Króla wysłał przed sobą Officyera, żeby opatrzył na drodze bezpieczeństwo; ten od straży zatrzymany zamiast odpowiedzi dał ognia i uciekł; cała wnet gwardya na koń siadła; przybiegli huzarowie X. Pokoju, zaczęło się strzelanie, 3 gwardyaków raniiono; lecz pierzchneli huzarowie postrzegłszy lud łączący się z gwardją. Niemieszkając półk Hiszpańskiej i Walońskiej opasuje pałac X. Pokoju; ten znaleziony za kufrem do więzienia został odesłany; lecz w drodze korzystając z zamieszania i ciemności uszedł, z trudnością znalazł go żołnierz między kupami mat ukrytego; prosił nieszczęśliwy żołnierza o szklanekę wody, i o mundur jego dla przebrania się do łatwiejszey ucieczki, trzos pełny złota ofiarując; gdy nic nie otrzymał, zapamiętał się i wyciął żołnierzowi policzek; inni na pomoc przybiegli; wywleczony na ulicę porywa za cugle z konie i woła żeby go do koszar odprowadzono; z trudnością to uczynili żołnierze, idąc X. Pokoju wiele obelg gminnych wytrzymać musiał, ciskano kamienie na niego, w udo pchnięty mocno został.

Wszedłszy do stajni rzucił się na kupę słomy, zaklinając żeby go ratować od wściekłości ludu. Król i X. Asturyi krzykiem obudzeni ukazują się na balkonie. Pozdrawia ich pospólstwo, woła o śmierć X. Pokoju. Gdy nieszczęśliwego Król ogłosił wyzutym ze wszystkich dostoięstw i urzędów, gmin podniósł okrzyk radośny; nie można było inaczej wołających uspokoić, iak obietnicą prędkiego sądu i kary przykładney dla X. Następcy tronu przybywa do koszar, i rozkazuje stawic przed sobą Don Godoi; stanął w opłakanym stanie, który politowanie nad nim wzbudzał najzawziętszych nieprzyjaciół. Ten niedawno pan Monarchii, obelgą nakarmiony! krew z rany zadanej uszła mu tak obficie, iż stać nie mógł, upada więc do nog X. Asturyi wołając; przepraszam W. K. M. Emmanuelu odpowie z łagodnością X. zapominasz iż ociec mój żyje. Gdy widzę, odpowie Godoi W. X. M. tu rozkazującego, wnosić powinienem, że Karol 4 już nie żyje. Ociec mój nie umarł, rzeczce następcą tronu, lecz panować

nie będzie, a jeżeli jeszcze nie jestem Królem, będę po chwili. To rzekłszy X. Asturyi odszedł do pałacu, więźnia pilniey strzedz kazał.

Gdy w pierwszém zamieszaniu pospólstwo wpadało do mieszkania iednego z przyjaciół X. Pokoju, sędzia u drzwi stawa, pytając się po co idą. . . Zabijać łotra - - Kto wam dał prawo dopuszczać się zbrodni - - Jego niesprawiedliwe postęпки. - - Któż was postanowił sędziami nieprawości? czyliż na to nie ma trybunałów Hiszpania. - - Jeżeli są trybunały, za co dotąd żyje zbrodzień. - - Macieź iakie dowody że ten człowiek jest zbrodniem. - - Wszyscy o tēm wiedzą. - - Lecz prawa czyli iego o tēm przekonywały. - - Nie. - - Więc moim obowiązkiem będzie uczynić indagacyą, tego człowieka do sądów pozwać, przekonywać, i ukarać gdy zasłużył; wy zaś jeśli do tego domu wnidziecie, i porządek sprawiedliwości odważycie się przewrócić, odpowiecie prawu za wszelkie przypadki. Dopiero sędzia kaze sobie drzwi pałacowe otworzyć, sam ieden wchodzi do środka, bierze za rękę właściciela przeciw któremu gmin powstał, i prowadzi tłumem otoczony do więzienia bez najmniejszey przykrości. Ten śmiały urzędnik na powszechną pochwałę u wszystkich zasłużył. Drugi sędzia innym sposobem ocalił pałac i osobę iednego z przyjaciół X. Pokoju; do zapalonego gminu, który już wpadał, głos podnosząc; ten dom rzeczce, dotąd należący do X. Pokoju konfiskuję imieniem Króla, więc odtąd jest własnością Monarchy. To mówiąc sędzia herb Królewski kaze zawiesić nad drzwiami, pospólstwo znak szanując, najmnieyszego gwałtu nie czyniąc idzie napadać i niszczyć inne pałace, gdzie nie znalazłszy równie śmiałych i przytomnych urzędników wiele szkodziło. Ferdynand 7 przez iednego z urzędników dworskich odesłał W. X. Berg i Cliwii szpadę Franciszka i dotąd w naszej stolicy zachowaną; przyjmując dar Murat miał rzecz przydłuższą, w której uwielbił waleczność narodu Hiszpańskiego.

LONDYN d. 2 kwietnia. Między portami Yarmouth i Harwich stoi flotta z 300 przewozowych statków złożona, w zupełney gotowości do przedsięwzięcia żeglugi, skoro wiatr pomyslny mieć będzie, zgadywać nie chcemy przeznaczenia tey potęgi. Poseł Pruski Jacobi z Dover przybywszy do Calais, tu nie przyjęty od Francuzów powrócił do naszej stolicy. Towary zamorskie, któremi Anglia jest napełniona, coraz bardziey z ceny zpadają, ponieważ wyprzedania ich Europeyskim narodom niema sposobności. Sąd na G. Whitelocke zwołany dał wyrok, że postęпки tego wodza w dobywaniu szturmem Bue nos Ayres naganne były; zatém Whitelocke upomniany publicznie i surowie zgromiony przez Prezydenta, ogłoszony jest niezdatnym do służenia w woysku Angielskiem. Opozycya chciała pociągnąć do sądu i odpowiedzi Margrabię Wellestley byłego Generał Gubernatora osad wschodnio Indyjskich; ale ten człowiek znalazł wielu przyjaciół w izbach Parlamentowych, które zasługę iego uwielbiając aktu oskarżenia podawać nie do-

zwolify. Dziś ten człowiek i Melville pierwszą powagę i znaczenie mają w tajnych radach Jęzgo 3.

LISBONA d. 25 Marca. Narod Portugalski wysłał deputacyą która ma oświadczyć Imperatorowi Francuzkiemu podziękowanie; do niej wchodzi W. Inkwizytor, Biskup Coimbry, Don Mello, Abrantes, Penalva, Valença, Sabugal, Lima, Barbacena, i kilku innych. Wczora kapitan okrętu Magendie dawał w porcie naszym na okręcie Gama od 74 ciemat biesiadę G. Junot, na której między znaczniejszymi gośćmi znajdował się Admiral Rossyjski Siutawin. Słychać że woyska Portugalskie rozkaz odebrały pospieszać do miasta Valladolid.

MEDIOLAN d. 3 Kwietnia. Wice Król Eugeniusz jako Namestnik Napoleona Imperatora, przesłał zalecenie do dywizyi rozłożonych w państwie Rzymskiem. Tokani nad brzegiem Adryatyckiey opanogi, w którym wyraża iż w Rzymie i po innych wielu miejscach rozdawać zaczęto kokardy nowe, niby hasło przeciwko Francuzom; rozdający one odpowiadają za nieszczęśliwe skutki; takich ludzi kazano mieć, kłokolwiek odtąd rozdawać będzie, stanie przed sądem woyskowym, i usłyszy wyrzek śmiertelny. Tenże Wice Król ogłosił wyrok Napoleona stanowiący Senat dla Królestwa Włoskiego, który złożyć się będzie z dorostłych Xiążąt rodziny panującej, urzędników koronnych, Arcy Biskupa Mediolanu, Patriarchy Weneckiego, Arcy B. Bononii, Ferrary, Rawenny, i znaczniejszych obywatelów, licząc tych 8 na każdy million nie zbanków; Król wybiera wszystkich z liczby podanych kandyd. tów przez Collegia elektorskie po 2 z każdego departamentu. Senat czynić będzie co czyniła dotąd rad. Consultorów, rozstrząsa projekta do praw przyszłych, podaje Królowi swoje uwagi nad prawami zapalemi, wnosi w księgi prawa nowe, ustawy, tytuły nadane od korony, Maioraty familiine, nagania przeciwne konstytucyi czynności Collegiów Elektoralnych, złe użycie władzy duchowney i świeckiey przez urzędy krajowe, zklada przestępnych sędziów, czyta przed ogłoszeniem ich traktaty z postionnami, może Senat podawać Królowi uwagi nad rachunkami Ministrów, przekładać potrzebę i chęć narodu. Wolności osobistej obywatelów stróżem będzie. Dochod Senatowi składa się z 400 t. tów płaconych ze skarbu, i z miliona w dobrach narodowych. Król może liczbę Senatorów powiększyć, był by razem fundusz pomnożył. Obrady Senatowi tajemne. Senatorowie duchowni pensyą z beneficjów kościelnych odbierają.

PARYZ d. 12 kwietnia. O flottach naszych nic pewnego niema; dziś mówią że nie Lallemand i Gantheaume, lecz tylko Admiral Cosmao z eskadrią był w Corfou; to pewna że woysk Francuzkich nie wysadzono na brzeg Sycylijski; owszem zaczęto mówić, że z Anglii przybył Ferdynandowi 4 posilek 9 t, żołnierza lądowego; jeśli tak jest, pewnie G. Spencer nie szturmuje Ca-

dix i Ceuty iak gloszono w Londynie, udał się prosto w te strony. Do Hiszpanii coraz więcej woyska posyłamy; słychać że w Valladolid i drugich miastach tego kraju srebra kościelne w rekwizycyą brać zaczęto ku potrzebie publiczney; los Królestwa niepewny, podobno sam Napoleon Imperator będzie w Madricie, od Vittoria dostolicy regimenta gwardyi konney są już rozstawione dla przyięcia jego. Nawarry część Hiszpańska postanowiła wystawić pamiątkę tryumfalną Monarsze naszemu, inne prowincye gór Pyreńskich blizkie są w oczekiwaniu największem.

Imperator d. 4 wieczn. do Bordeaux wieczorem; nazajutrz rano dawał audyencye zwyczajne, rozmawiał najdłużej z Kupcami, którym uczynił nadzieję handlu pomyślniejszego; łaskawie odpowiedział na mowy Maira i Arcy Biskupa; ostatni całego narodu imieniem zaklinał Monarchę, ażeby po tylu już przypadkach życia swojego nie narażał na wojenne niebezpieczeństwa, na którego trwałości długiey zależy jedynie los, przeznaczenie, pokoy, szczęście, podległość, i wierność ludu naszego. Po audyencyach woyska do Hiszpanii ciągnące, sam ćwiczył, oglądał port, magazyny, twierdze, i cokolwiek znalazł w mieście nigdy zamożnem i bogatym widzenia godnego, przyrzekając gdy pokoy zabłyśnie, przywrócić one do stanu kwitnącego, w jakim przed rewolucyą było. Udał się później do Lyceum, i edukujących się młodzieńców doswiadczal; ma zabawić do dnia 11.

Astronom Pons w Marseille odkrył nową i szczerą kometę. Zalecono wszystkim żeglarzom Francuzkim, ażeby którym zdarzy się przebiegać rozmaite morza, i do jakichkolwiek portów zawinąć, starał się zewsząd przynosić do oyczizny pewne gatunki nasienia bawełny, którey plantacyą po wielu doświadczeniach pomyślnych rząd uznawszy łatwą i zyskowną, tę tylko trudność znajduje, iż nasiona coraz nowe rolnikom dostarczać trzeba; i chociaż uznano za najlepsze bawełnę zielną i Tennessee, na innych jednakże gatunkach doświadczenie powtórzyć nie zawadzi.

Listy Madrickie zgadzają się na to, że przybycie woysk Francuzkich narodowi Hiszpańskiemu wogólności, szczególniej zaś familii Królewskiej wiele dobrego przyniosło. Zabitemu podczas rewii przypadkowo G. Malher w Valladolid G. Dupont sprawił pogrzeb uroczysty; serce jego iako W. Officyera legionu honorowego złożone u nas w Pantheonie.

Szkołę rycerską z Fontainebleau do S. Cyr przeniesiono, z tego miejsca drugą do La Fere. Po Królu Duńskim Krystyanie 7 dwór wziął żałobę na 3 tygodnie. W Grenoble i wielu innych miastach czuliśmy trzęsienie ziemi, które jednak szkodliwego skutku nie sprawiło. Amerykańskie okręta w liczbie większej niż przedtym zawileć zaczęły do Francuzkich i Hiszpańskich portów, nie wiemy czyli to przypisać trzeba powolności nieprzyjaciela.